

Programma van maatregelen Herzele - Solderhout

Diego Gyesbreghs

Bornem
2020

Gemotiveerd advies

Het was mogelijk om al het vooronderzoek uit te voeren dat noodzakelijk is om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en de waarde van het archeologische erfgoed. Het uitgevoerde vooronderzoek omvat een bureauonderzoek (projectcode: 2019H20), een landschappelijk booronderzoek (projectcode: 2019K297), een verkennend archeologisch booronderzoek (projectcode: 2020B15) en een proefsleuvenonderzoek (2020D111).

Het bureauonderzoek (met projectcode 2019H20) toonde aan dat het onderzoeksgebied een hoog archeologisch potentieel kent voor resten uit de steentijd tot de middeleeuwen. Deze inschatting is deels gebaseerd op de gunstige landschappelijke ligging van het terrein, namelijk op een interfluvium. Binnen het onderzoeksgebied is een overgang op te merken van nattere naar drogere gronden, waar we vaak sporen van middeleeuwse bewoning vinden. Anderzijds zijn er in de regio verschillende relevante archeologische waarden aanwezig, die duiden op een menselijke aanwezigheid in de omgeving vanaf de steentijd. Historische kaarten en luchtfoto's geven aan dat het gebied in het verleden voornamelijk gebruikt is als akker en dit is tot op het heden zo. De geplande bodemingrepen betekenen dat het bodemarchief in een zone van ca. 12,278 ha binnen het onderzoeksgebied bedreigd is.

Daarop werd een landschappelijk booronderzoek uitgevoerd (met projectcode 2019K297). Hieruit bleek dat een goed bewaard bodemarchief aanwezig is op de hoger gelegen delen van het terrein, met de aanwezigheid van bodemhorizonten zoals: een E-horizont, de bovenzijde van een EB-horizont, een Bt-horizont en een C-horizont. Meer naar het zuiden toe, waar het terrein afhelt, werd de Ap meteen gevolgd door de C-horizont. Het archeologisch potentieel voor de aanwezigheid van een steentijd artefactensite binnen het onderzoeksgebied werd voor het noordelijke en zuidwestelijke deel van de site hoog ingeschat. Om dit verder te onderzoeken was een verkennend archeologisch booronderzoek aangewezen.

Het verkennend archeologisch booronderzoek leverde geen aanwijzingen op voor een steentijd artefactensite. Daarom bleek de uitvoering van bijkomend onderzoek in functie van steentijd artefactensites niet zinvol. Binnen het onderzoeksgebied is sprake van een goede tot matige bewaring van de natuurlijke aardkundige eenheden. De kans bestond wel nog dat er waardevolle archeologische sporen aanwezig zijn op het terrein. Daarom diende nog een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek bleken voornamelijk archeologische sporen aanwezig uit de nieuwe tot nieuwste tijd. Ze zijn te interpreteren als resten van landbouwactiviteiten en van landindeling. Daarnaast werden in het noordoosten van het onderzoeksgebied twee houtskoolrijke kuilen aangetroffen die we interpreteren als houtskoolmeilers. De sporen lagen op 37 m afstand van elkaar en konden niet in verband gebracht worden met andere sporen. De sporen werden volledig geregistreerd en integraal bemonsterd. De kuilen kunnen voorlopig niet gedateerd worden.

De aangetroffen sporen werden hoofdzakelijk voldoende gedocumenteerd tijdens het uitgevoerde vooronderzoek, zodat behoud in situ of verder onderzoek op het terrein niet nodig geacht worden. De uitvoering van een opgraving houdt onvoldoende potentieel op kennisvermeerdering in om de kosten ervan te rechtvaardigen. Daarom worden geen bijkomende maatregelen op het terrein meer nodig geacht.

Wel wordt voor de twee vermoedelijke houtskoolmeilers (S159 en S163), verder onderzoek geadviseerd in de vorm van verdere verwerking. Het betreft meer bepaald de uitvoering van natuurwetenschappelijk onderzoek (Figuur 1). Daarom wordt een programma van maatregelen voor verdere verwerking opgesteld.

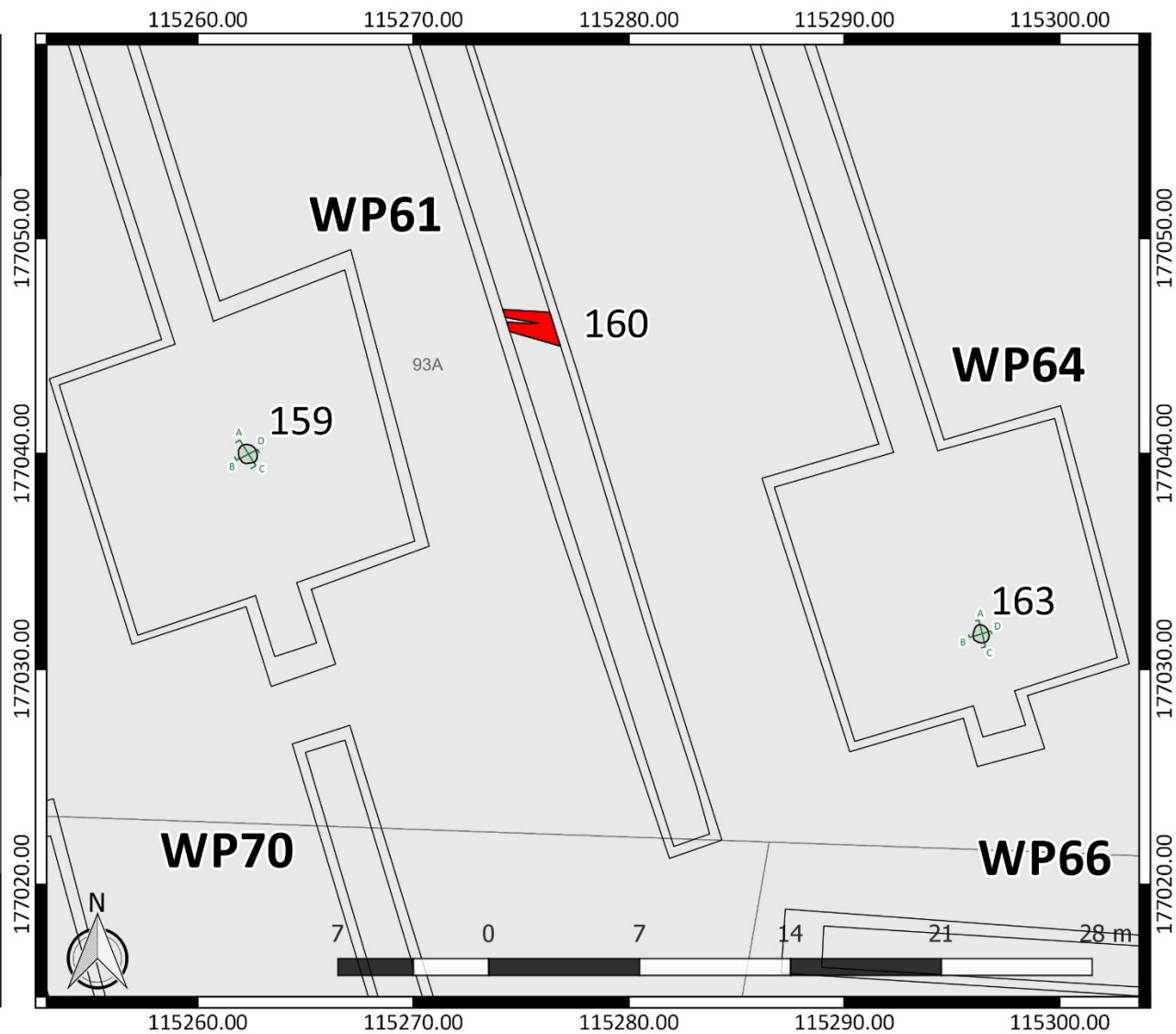
**Archeologisch vooronderzoek
Herzele - Solderhout
Projectcode: 2020D111
Plan 1: Fasering detail houtskoolmeilers**

Legende

- Onderzoeksgebied
- Werkput
- Coupelijnen
- Nieuwe - nieuwste tijd
- Onbepaalde datering

Coördinaten in Lambert 72
 Formaat: A4
 ID: Grondplan
 Initiële opstelling: Digitaal
 Onderkaart: GRB
 Datum afwerking: 19/05/2020
 All-Archeo bvba

Figuur 1: Detailplan fasering noordoosten met de houtskoolmeilers (S159 en S163) waarvan de vulling integraal werd ingezameld en waarvoor verder natuurwetenschappelijk onderzoek wordt geadviseerd

Programma van maatregelen voor verdere verwerking

Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het doel van het onderzoek is het exploiteren van het aanwezige potentieel aan kennisvermeerdering.

Dit kan door middel van volgende onderzoeksvragen:

- Kan de interpretatie van het spoor als houtskoolmeiler bevestigd worden?
- Wat is de datering van het spoor?
- Wat is het spectrum aan gebruikte houtsoorten en wat is de verhouding er tussen?
- Hoe past de aangetroffen houtskoolmeiler binnen het regionale landschap uit de geattesteerde periode?
- Sluit de houtskoolmeiler qua type aan bij de andere in de regio aangetroffen houtskoolmeilers en hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen de bestaande archeologische kennis van de regio?

Onderzoeksstrategie en methode en technieken

Het betreft een natuurwetenschappelijk onderzoek op de ingezamelde stalen van de als houtskoolmeiler geïnterpreteerde houtskoolrijke sporen, S159 en S163. De kuilen hebben een zwart-witte gevlekte, zeer houtskoolrijke vulling. Het spoor werd opgedeeld in vier kwadranten, waarna de vulling van het spoor per kwadrant integraal werd ingezameld. Ook werd er van elk spoor een houtskoolstaal genomen.

De vulling van het spoor moet nat uitgezeefd worden op maaswijdtes van 5, 2 en 0,5 mm. Van elk staal dient een referentiestaal bewaard te worden van 1 l, dat niet uitgezeefd is. De houtskool kan gebruikt worden voor natuurwetenschappelijk onderzoek, waarbij bepaald kan worden welke houtsoort(en) werden gebruikt. Ook moet er een ¹⁴C-datering op uitgevoerd worden, waardoor dit spoor gedateerd kan worden.

Staalname en conservatie

Er dient een assessment en verwerking, naast een eventueel analyseonderzoek uitgevoerd te worden op de ingezamelde stalen. De methode dient te voldoen aan de bepalingen van hoofdstuk 20 uit de Code van Goede Praktijk. De methode met betrekking tot de toepassing van conservatie dient te voldoen aan de bepalingen in Deel 4 van de Code van Goede Praktijk. Of conservatie noodzakelijk of wenselijk is, moet blijken uit het conservatie assessment.

Volgende onderzoeken dienen in het kader van het assessment initieel uitgevoerd te worden:

- 4 x ¹⁴C-datering (2 per spoor)
- 2 x waardering houtskool (1 per spoor)

Deze dienen gevolgd te worden door volgende analyse, wanneer uit het assessment blijkt dat de uitvoering ervan zinvol is:

- 2 x soortdeterminatie houtskool (min. 150 determinaties per staal)

Schatting duur

Het assessment en de verwerking samen wordt geschat op 2 werkdagen en de rapportering op 2 werkdagen. De termijn voor natuurwetenschappelijk onderzoek en eventuele conservatie wordt geschat op 4 werkdagen. Dit maakt dat de totale duur van het onderzoek naar schatting 7 werkdagen bedraagt. De werkelijke duur van kan afwijken van de schatting. De duur is niet gelijk aan de benodigde doorlooptijd. De schatting is enkel indicatief.

Kostenraming

Op basis van de voorziene uitvoeringsmethoden, schatting van de termijn en voorziene inzet van betrokken actoren, bij volledige opgraving van de twee zones wordt volgende raming van de kosten vooropgesteld:

Assessment en verwerking: 640 euro

Natuurwetenschappelijk onderzoek en conservatie: 2570 euro

Rapportering: 640 euro

Dit komt op een raming van 3850 euro. De werkelijke kostprijs kan afwijken van de raming. De raming is enkel indicatief.